

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо
невідворотності відповідальності за деякі кримінальні правопорушення
проти статевої свободи та статевої недоторканості особи»
*(реєстр. № 9588 від 08.08.2023 р.)**

Законопроект розроблено з метою «посилення правового регулювання притягнення до кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» шляхом внесення змін до Кримінального кодексу України (далі – КК України) щодо унеможливлення застосування пом'якшувальних обставин та звільнення від відбування покарання з випробуванням для суб'єктів, які вчинили кримінальне правопорушення за статтями 152–156, 156-1 КК України.

Визнаючи необхідність правового забезпечення реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності за вчинення правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, вважаємо за доцільне висловити такі міркування.

1. Пропозиція про унеможливлення застосування судами пом'якшувальних обставин або звільнення від відбування покарання з випробуванням до осіб, які вчинили кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, у тому числі неповнолітніх, не узгоджується із положеннями статті 61 Конституції України щодо індивідуального характеру юридичної відповідальності.

Зміст принципу невідворотності кримінальної відповідальності передбачає обов'язковість покарання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення з урахуванням індивідуалізації кримінальної репресії, яка не повинна мати зрівняльного характеру. Як немає двох абсолютно ідентичних злочинів та абсолютно тотожних виконавців, так і не повинно бути усередненого підходу до різних категорій злочинів і злочинців.

Індивідуалізація відповідальності особи, яка вчинила діяння, що містить ознаки кримінального правопорушення, у тому числі проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, полягає, зокрема, у прийнятті судом рішення про застосування до неї покарання з урахуванням обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання. Тобто, суд зобов'язаний врахувати конкретну пом'якшуючу, обтяжуючу обставину в кожному окремому випадку.

Відповідно до пункту 2 частини третьої статті 374 Кримінального процесуального кодексу України мотиви прийнятого суддею рішення, у тому числі щодо врахування віку неповнолітнього правопорушника та призначення покарання, обов'язково наводяться у мотивувальній частині вироку.

Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх полягають у їх індивідуалізації, що базується на максимальному урахуванні біологічної, психологічної та соціальної незрілості неповнолітніх, яка зумовлює

їх поведінку (неповнолітні легко піддаються сторонньому впливу, як з боку дорослих осіб, так і однолітків, для них характерна підвищена збудливість, неврівноваженість тощо). Зазначені особливості не протиставляються загальним інститутам відповідальності та покарання, а деталізують щодо неповнолітніх зміст і межі загальних інститутів, виходячи з реальних особистих особливостей неповнолітніх. У зв'язку з цим кримінальна відповідальність неповнолітніх, особливо у формі покарання, коригується низкою спеціальних норм КК України (Розділ XV «Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх»).

2. Пропозиція щодо унеможливлення звільнення від відбування покарання з випробуванням при засудженні за кримінальні правопорушення, передбачені статтями 152 – 156, 156-1 КК, не узгоджується із вимогами статті 65 КК України щодо дотримання загальних засад призначення покарання; частини першої статті 103 КК України щодо особливостей призначення покарання неповнолітньому.

3. Мають місце техніко-юридичні недоліки. Оскільки проектом пропонуються зміни щодо усіх кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості, використання у назві проекту займенника «деякі» є некоректним. У пункті 3 проекту пропонується «*статтю 104 доповнити статтею 1-1...*».

4. Принагідно зауважимо, що будь-які зміни норм закону, а особливо спрямовані на посилення відповідальності, повинні базуватися на результатах аналізу практики застосування відповідних статей КК України, зокрема даних, які би довели недостатню ефективність чинної редакції кодексів, наявність проблем у застосуванні їх норм, наявність випадків, коли справді небезпечні діяння залишалися безкарними внаслідок недосконалості закону.

Наведені у пояснювальній записці до законопроекту твердження про наявність на практиці «недовіри постраждалої особи до справедливого покарання винної (винних) осіб та небажання заявляти про вчинене кримінальне правопорушення» не може вважатися належним обґрунтуванням доцільності пропонованих змін.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*